

totodată divină cutie de rezonanță cosmică e poemul care captează clipa cu încărcătura ei afectivă irepetabilă, logodind chthonicul alături de celestitatea cea mai eterată, celebrând sărutul și îmbrățișarea regnurilor. Devenirea universului e de neconceput în afara iubirii, a principiului feminității maternante prin excelență. Ochii iubitei „sunt mugurii-ncărcând de fructe pomul”; ea încălzește „măceșul până-și desface floarea”; mâinile femeii fecundează grădina; Zâmbetul ei „uncuie trandafirii”; femeia e iarba în care poetul se scaldă și se vindecă. Discursul erotic face uz de o imagistică fastuoasă avându-și rădăcinile în psalmii biblici. Riscul monotoniei e fericit evitat prin învrăstarea în volum a unor secvențe lirice în metrică folclorică: „Prinde-mă-n vârtej de gând / Cercuri, cercuri alergând / Dunga nopții tale-n gene / Dragostea de sânziene / și-i suflată n apte-a noi / cu sărutul de-amândoi” (Izvorului).

În ciclul final, *Scrisoare dulce pentru o despărțire amară*, poetul a ajuns la o înșeninare filosofică, la o contemplare înaltă a trecerii, mândru de durerea lui decantată în cea a strămoșilor și împregnându-se de ea cu orgoliu, nimic în truda poeziei nefiind lăsat la întâmplare. „Eu nu joc zarul, eu câștig prin fapte”, spune poetul care „nu rabdă pe nimeni să-i strice numele”, căci „hărnicia albinei vine din părinții trăind în stejeri”.

Poemele sunt mici eșantioane dintr-un mai vast scenariu al intrării în noimele miracolului înfloririi și rodirii, al nesfârșitelor corespondențe dintre la fel de infinită natură și ființa aleasă într-o fi iubită, poemul devenind festin al ficționalului ce inundă realitatea și o vindecă de contingent și de banalitatea cotidiană: „Cât nectar prânzește în sărut / Gândul tău îmi este altar. / Rodiile treacă-mă / pe candela acestei pateri. / Colinele umenilor tăi ca beția florilor de salcâm; / roua luminii din tine-o culeg. / Gura întinde trandafiri. / Pântecul este asemeni plajelor ce-mi coc roadele / sub grija mării. // Plouă cu flori de migdal pe inimile noastre” (*Plouă cu flori de migdal*).

Optimismul robust al poetului, liniștea înaltă pe care-o degajă voltairean sentimentul cultivării în puritate a grădinii destinului sunt cu atât mai de salutat cu cât autorul e mai contemporan cu textualiștii vâlcăreți care nu găsesc ceva mai bun de făcut decât să-și exacerbeze fiziologicul și sistemul glandular degenerat ori să facă apologia apocalipsei de toate zilele. Iată o mică respirație reavănă precum a ogorului după ploaia de vară: „Țărâna îmi aruncă fructe în mâini. / Trăiesc cinstiți și curat / lângă femeia cu fântâni și ceruri dense / în trup / Beau cu același pahar, / și lumina și întunericul fără a / schingiuși cuiva / zilele. / Este singurul drum ce-l am” (*Măine*).

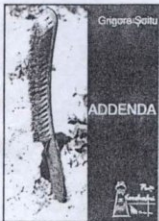
Ion Dragomir, țaran căruia nu e și deloc rușine cu obârșia sa sănătoasă, apără teritoriul poeziei tot așa cum înaintașii săi au apărat Moldova în (z) buciurată vreme a lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

Transferuri de izvoare e cartea care, în sfârșit, îl reprezintă pe unul dintre cei mai importanți și mai autentici poeți ai noștri și cristalizează un model de cum poate fi modernizat tradiționalismul a cărui vigoare e departe de a se fi epuizat.

Ion Roșioru

cărți și semnificații

Un duet postmodern

O coincidență fericită a făcut ca în aceeași săptămână să descopăr două cărți aparținând unor scriitori născuți în același an (1972): **Addenda** (Editura „Dacia”, 2002) de Grigore Șoitu și **Sunt pur din ce în ce mai pur** (Editura „Libra”, 2002) de Dan Mircea Cipariu.

Cărțile respiră aceeași atmosferă ideologică nouăzecistă: la nivel formal — experimentalism voit, urmărindu-se obținerea unui palimpsest al genurilor, speciilor și registrelor stilistice, asumarea caducității textului, violența de limbaj (nu foarte dură); iar la nivel informal — meditația asupra actului literar, opțiunea pentru personaje marginale („borderline personality”) angrenate în melodrame identitare, exhibarea traumelor produse de comunism.

Am remarcat drept element care le apropie în mod specific ilustrarea volumelor. Grigore Șoitu în cea de-a șasea parte a cărții, intitulată *Plânșe*, așează „după metoda Jules Verne” imagini care au drept referință scripturală citate din text. Între imagine și text se instituie trăsături de sens comune dar și o fractură creată de ironie și tentația ludicului. Volumul lui Dan M. Cipariu beneficiază de textele imagistice ale graficianului Mihai Zgondoiu care introduce versuri în imagine, astfel că două dintre axele comunicării vizuale, imaginea și textul se întreține realizându-se pictopoeme, noduri ideatice ce-și așteaptă dezlegarea.

Cel de-al doilea element comun reparat clar este exorcizarea prin scris a coșmarurilor comunismului. Într-un „tablou vibrant într-n act” al lui Grigore Șoitu, *Unchiul meu cu perciuni eustache*, cele două personaje se instituie actanții prin discursul despre amintirile „roșii” ale comunismului. „Nepotul: Te-am visat unchiule. Erai mare și fericit ca un bou (...) Pluteai deasupra stadionului nostru, deasupra spectatorilor fluietând în delir. Pe tine scria cu litere de-o șchioapă: Pace și prietenie între popoare (...) Purtai țiară papală. Cămașă roșie de brocat...” (p.28) La același autor, însăși imaginea bunicii e demonizată în contextul epocii: „în

balcon mă aștepta bunica, tăcută ca de obicei. m-am apropiat de ea. s-a ridicat ușor în picioare, iar mania de purpură ce-i brăzda umerii s-a revărsat până la podoa. pe creștet o țiară papală tot din purpură, îi scotea în evidență pletele albe... de ce purpura, acel roșu orbitor, pe care-am adăstat mai mult, în lumea noastră, secera, ciocnenul, nicovaia și spicul de grâu?" (p.52) — se întreabă psihanalitic autorul.

La Dan M. Cipariu, filmul lui Benini, *La vita e bella* — metaforă a absurdului înstituit în lume de sistemele totalitare, provoacă Magazionerului o anamneză: „are o greață în stomac și privirea hipnotizată de răul din copilărie”, când milizia i-a distrămat familia ducându-l pe bunic la reeducare, pe mamă la pușcărie politică și pe el la Casa de copii. Ca act terapeutic, Magazionerul ia trei dintre obiectele peste care stăpânește prin funcția lui, manechinele Hitler, Stalin și Dej, le pune într-o pubeză pe care scrie „Cine uită e la fel de ticălos caăștia!” (p.41). Efecte hilare și tragice produce directiva ca toți cetățenii să dea câte un porc pentru fiecare serviciu de care beneficiază, în textul *Contractul de porc*.

În rest, cele două cărți au o individualitate bine conturată, organizându-se în jurul unor idei distincte.

Volumul *Addenda* al lui Grigore Șoitu se recomandă drept un experiment literar de „inginerie textuală”, ce are ca efect „bășcălia textuală”. De-construcția formelor literare e agravată de autopersiflarea. Volumul structurat în șase părți (*Addenda, Doina Jela — Faites ce que vous voulez madame, Grig Georgescu — Albumul suvenirurilor mele eterne, Șapte poeme civilizatoare, Planșe*) conține, aparent, cele mai diverse tipuri de texte (explicații de dicționar, dramatizări, proză, interviuri, poeme, recenzii), dar care nu sunt decât forme goale și umplute cu un conținut nespecific. Toate alcătuiesc un TEXT, unite prin duhul deserviv al parodiei și al stigmatizării convențiilor. Desființarea granițelor dintre genuri și specii nu e o noutate, însă modul în care o face Grigore Șoitu este personalizat. Autorul își dezvăluie natura proteică, ianusană (de altfel, două dintre personajele lui Dan M. Cipariu spun: „Păi, crede cineva întreg la minte că se poate în viață și cu atât mai mult în literatură fără de Phalus și Ianus!”). El descoperim zămbind malițios în spatele mai multor măști. Una dintre ele este cea a eului confesiv care pune cap la cap „fragmente de viață insignifiante”, fapt care „nu poate decât să distorsioneze puterea de înțelegere a privitorului” (p.52), într-un proces de ficționalizare a realului. De asemenea, autorul își pune măștile Cornel Regman și Angela Marinescu, ironizând clișeele mentale actuale cu privire la mesul literaturii.

Dintre textele lui Șoitu „ne-au reținut în mod special atenția cele „șapte poeme civilizatoare” și dintre acestea ultimul, care poate fi receptat ca o „ars poetica”: „opera promisă / o-nvolburată / iluminare / un volum mediocru / ca un catafalc / prezidențial / mortul ambițios / într-o poziție / nefirească / tocul înfip / între dinți / slujnicar fariseu / gentilom de / bulevard...” Sintagma „mortul ambițios” trimite clar la caducitatea textului, la poezia

care dispare imediat ce a fost citită, ca un obiect de consum. După ce închizi cartea, îți spui că a fost o dovadă de libertate absolută a textului și a autorului.

Volumul *Dan Dan Mircea Cipariu, Sunt pur din ce în ce mai pur*, structurat în trei părți (*Academia artelor pure, Circuitul femeii pure în natură, Tehnica deparazitării creierului*) propune melodrame identitare ale unor marginali. Titlul trimite la efectul de catharsis al literaturii. Povestindu-și traumele, luzile, personajele se eliberează. Refugierea în text îi salvează din chingilele cotidianului căci „literatura e cea mai autistă formă de ratare!” (p.10), o lume antifonată în care nu-ți pasă de bruiatul realității. *Academia artelor pure* stă sub aura simbolică a manechinului. Personajul dominant al acestui ciclu este Magazionerul care-și creează o lume paralelă cu ajutorul manechinelor, obiectele de gestiune. În actul ficționalizării realității, privirea are un rol inversat. Dacă, de obicei, privirea instituie distanța dintre subiect și obiect, facilitând actul reflecției, în textele lui D. Cipariu, ea produce identificarea subiectului cu obiectul. Magazionerul ajunge să trăiască ficțiunea pe care tot el o instituie, în acord cu simbolul manechinului, acela al identificării, al confundării imaginii cu realitatea, ca eroare a spiritului petrecută sub imperiul abrutizării cotidiene și a terorii amintirilor din copilărie. Petronius, poliștit care încearcă să-i elucideze moartea, intră și el în cercul malefic al ficțiunii Magazionerului, fiind absorbit de acesta: „Petronius a alergat spre nicăieri, tipând cu gurile celor o sută galezci și opt de manechine. Astfel o povestire tipic poliștit realistă eșuează în miraculos ca și destinul Magazionerului.

Circuitul femeii pure în natură cuprinde povestiri care sunt tot atâtă exerciții de vindecare a prejudecăților misogine. Apar diverse ipostaze ale femeii: ca obiect sexual (Gina din *Viața de două degele*), ca preoteasă a unor ritualuri erotice sadice (Anne, Vera și Serena din *Ofrandă pentru Tatiana*), ca victimă a brutalității masculine (anonima din *O lucrare pregătitoare*), ca jertfă adusă literaturii (M.T. din *Femeia și trenul*). În *Tehnica deparazitării creierului*, femela este Caron (Domnișoara Z care îl trece „dincolo” pe Amicul Z prin încheierea unei polițe de asigurare) sau himeră ce populează visurile puberale (Dominique din *Bordel ideologic*).

Personajele din Dan Mircea Cipariu sunt, în bună tradiție postmodernă, marginali, declasați, cu psihologii liminare pentru care viața nu e suportabilă decât în stare de ebrietate (alcoolică sau erotică) și care trăiesc într-un prezent continuu. Din când în când, puseuri ale memoriei invadează prezentul cu amintiri din copilărie.

Considerăm că textele mai bine realizate sunt cele în care imaginarul irumpe în real și în care este sesizată autoironia, paștișă. Credem că autorul a făcut mai degrabă pentru jocurile fracturiste, neoavangardiste decât pentru proza psihologică, realistă. De altfel, ni se pare de-a dreptul neizbutite încercările de a teoretiza idei pe care trama textului le indică destul de clar, așa cum se poate sesiza în *Rege sau regizor de noapte*.

Carmen Raluca Șerban